

Perhon kunnan hyvinvointikertomus 2022–2024

Hyväksytty Hyvinvointilautakunnassa 29.4.2025 ja
(Perhon kunnanvaltuustossa 26.5.2025)

Hyvinvointityöryhmä:

Maria Rannila, hyvinvointilautakunnan vpj.
Jussi Humalajoki, hyvinvointilautakunnan jäsen
Monika Liukko, hyvinvointilautakunnan jäsen
Sirpa Itäniemi, hyvinvointilautakunnan jäsen
Petri Harsunen, hyvinvointikoordinaattori

Sisälllys

1. Johdanto	3
2. Hyvinvointikoordinaattori kunnassa.....	4
3. Hyvinvointikoordinaattoreiden tilanne Keski-Pohjanmaan kunnissa ja Soiten hyvinvointialueella	5
4. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosa eli HYTE-kerroin	5
5. Perhon hyvinvointisuunnitelman painopistealueet vv. 2022 – 2024 ja niiden toteutuminen	6
5.1. Kestävä kuntatalous	
5.2. Asukasmäärän kehittyminen	
5.3. Työllisyys ja työttömyys	7
5.4. Kuntalaisten terveys ja hyvinvointi	8
5.5. Lapset, nuoret ja perheet	9
5.6. Ikäihmiset	10
5.7. Ympäristö ja viihtyvyys	
6. Perhon hyvinvoinnin tila - HYTE -mittariston indikaattorit Perho - Keski-Pohjanmaa – Suomi	11
6.1. Elinolot	
6.2. Elintavat	14
6.3. Elämänlaatu	
6.4. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet kunnassa	15
6.5. Mielenterveys	
6.6. Osallisuus	16
6.7. Sivistys-, kulttuuri- ja tekninen toimi	17
6.8. Sosiaali- ja terveystoimi	
6.9. Terveystila.....	18
6.10. Turvallisuus	20
6.11. Työkyky	21
7. Muut perholaisten hyvinvointia tukevat suunnitelmat ja asiakirjat	22
8. Lähteet	23

1. Johdanto

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on toimintaa, jonka tavoitteena on lisätä väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä kaventaa hyvinvointieroja. Monialainen, onnistunut hyvinvoinnin edistäminen edellyttää toimivia rakenteita, osaamista, riittäviä palveluja ja hyvinvoinnin edistämistyön resurssointia. Edistämistyö on useiden eri toimijoiden yhteinen tehtävä. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä, vastuista ja toimenpiteistä säädetään useissa laeissa. Esimerkiksi kuntalaki (2015/410) määrittelee kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä huolehtimisen keskeiseksi kunnan perustehtäväksi.

Vuoden 2022 alussa toimintansa aloittaneisiin hyvinvointialueisiin on siirtynyt kunnilta sosiaali-, terveys- ja pelastustoimen hallinnointi ja niiden kehittämistehtäviä. Hyvinvointialueet saavat rahoituksen suoraan valtiolta. Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen strategia tuo esille hyvinvoinnin ja terveyden sekä turvallisuuden edistämisen. Hyvinvointialue Soite on nostanut palvelustrategiaan monia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kannalta oleellisia painopisteitä, kuten ennaltaehkäisevien, matalan kynnyksen palveluiden lisäämisen, yhteistyön kehittämisen järjestöjen, kuntien ja muiden keskeisten alueen toimijoiden kanssa sekä osallisuuden edistämisen ja ennakkoivien keveiden ja digitaalisten palveluiden lisäämisen.

Perhon kunnanvaltuusto on kokouksessaan 16.5.2022 hyväksynyt uuden kuntastrategian. Kunnan visio on määritelty strategiassa seuraavasti: *”Olemme ennakkoluulottomia tekemään yhdessä uusia asioita”*. Strategian toimeenpanon askeleet ovat 1. Ideoista toimeenpanoon, 2. Sujuvuudella taloushyötyjä, 3. Yhdessä hyvinvointia ja 4. Maineella vetoa ja työvoimaa. Kriittisiksi menestystekijöiksi mainitaan: kestävä kuntatalous, asukasmäärän kehittyminen, työllisyys, ympäristön viihtyvyys, osallisuus ja kehittäminen, henkilöstön hyvinvointi ja työtyytyväisyys, positiivinen asenneilmapiiri ja kiitoskulttuuri, kuntalaisten hyvinvointi ja ulkoinen kuntaimago.

Kunnan hyvinvointisuunnitelma on yksi kuntastrategiaa toteuttava ja tarkentava kehittämisohjelma. Valtuustokauden ajaksi laadittava hyvinvointisuunnitelma määrittelee tavoitteet hyvinvointityölle. Hyvinvointisuunnitelma on työväline hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen näkökulman kytkemiseksi osaksi kunnan toiminnan ja talouden suunnittelua, johtamista sekä päätöksentekoa

Kunnan edellinen laajempi hyvinvointikertomus vuosilta 2019 -2021 sekä hyvinvointisuunnitelma vuosille 2022 - 2024 viimeisteltiin loppuvuodesta 2022. Se hyväksyttiin kunnanvaltuustossa 20.2.2023. Hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman laadinnasta vastasi valtuustokaudelle perustettu hyvinvointilautakunta ja sen nimeämä työryhmä. Lautakunnan tehtävänä oli vastuu kunnan kirjasto-, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisotointa koskevista lakisääteisistä tehtävistä ja muista toimialoja koskevista tehtävistä.

Yksi Perhon kunnan valtuustokauden merkittäviä päätöksiä oli uuden liikuntahallin, ruokasalin ja keskuskeittiön suunnittelun käynnistäminen vuonna 2021. Hankkeen oli tarkoitus toteutua vuosina 2023 - 2024. Tätä kirjoittaessa tiedetään hankkeen valitettava viivästymisen rakennusurakoitsijan ajaututtua konkurssiin. Samalla rakennuksen ja sen ympäristön valmistuminen ja käyttöönotto viivästyy useilla kuukausilla.

Hyvinvoinnintöimenpiteiden seuranta on toteutettu vuosina 2023 ja 2024 kunnan neljän kuukauden välein laadituissa osavuosisikatsauksissa ja vuosikertomuksissa.

Hyvinvoinnin kehittymistä on varjostanut Covid-19 pandemiasta toipuminen. Tämä on näkynyt Perhossa etenkin nuorten henkisenä pahoinvointina ja mielenterveysongelmien yleistymisessä sekä ongelmakäyttäytymisenä. Pandemian aikana monet harrastukset olivat tauolla kokoontumisrajoitusten vuoksi. Valitettavasti pandemian jälkeen harrastusten pariin eivät kaikki lapset ole löytäneet vaikka tarjontaa on pyritty lisäämään mm. Harrastamisen Suomen mallin -hankkeen tarjoamalla lisäresursseilla.

Tämä laadittu Perhon hyvinvointikertomus luo pohjaa tulevan valtuustokauden hyvinvointisuunnitelmalle vuosille 2025 – 2028, joka laaditaan syksyn 2025 aikana uuden organisaation ja vastuuhenkilöiden vastatessa sen laadinnasta hyvässä yhteistyössä hyvinvointialue Soiten kanssa.

2. Hyvinvointikoordinaattori kunnassa

Hyvinvointikoordinaattori tekee laaja-alaista yhteistyötä. Hyvinvointikoordinaattori huolehtii hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yhteistyöstä kunnan eri sektoreiden, muiden toimijoiden sekä alueellisten toimijoiden kanssa. Pienemmissä kunnissa koordinaattori voi olla osa-aikainen tai kuntien yhteinen koordinaattori. Koordinoivia tehtäviä voidaan jakaa myös useammalle taholle. Perhon kunnassa tehtävästä on vastannut meneillään olevalla valtuustokaudella nuoriso- ja vapaa-ajansihteeri.

Osassa kunnista koordinaattorin tehtävä on sijoitettuna kunnan keskushallintoon. Tällä tavoin varmistetaan hyvinvoinnin edistäminen monialaisesti ja sen liittyminen eri sektoreiden työhön. Mikäli tehtävä on sijoitettu osaksi sektorihallintoa, tulee varmistaa toimivat yhteydet keskushallintoon ja muille toimialoille.

Koordinaattorin tukena on usein monialainen työryhmä, joka edistää hyvinvointitavoitteiden sisällyttämistä kunnan strategiaan ja talouden suunnitteluun sekä koordinoi hyvinvointialueen yhteistyötä ja neuvotteluja.

Hyvinvointikoordinaattorin työparina toimivat esimerkiksi turvallisuuden, ehkäisevän ja edistävän työn sisältöjen sekä alueellinen hyvinvointitiimi ja -koordinaattorit.

Hyvinvointikoordinaattorin tehtäväkuva:

- Hyvinvointikertomus, -suunnitelma ja vuosiraportointi yhteistyössä eri tahojen kanssa.
- Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa.
- Valtakunnallisten hyvinvointiin liittyvien ohjelmien toimeenpanon tukeminen, hyvien käytäntöjen esiintuominen ja jakaminen hyvinvointiin liittyvistä asioista.
- Osallisuustyö ja järjestöjen kanssa tehtävä yhteistyö.
- Ehkäisevän päihdetyön ja lähisuhdeväkivallan yhteyshenkilönä toimiminen
- Hyvinvointiin ja terveyteen liittyvä viestintä
- Hankehaut

Lähde: THL

3. Hyvinvointikoordinaattoreiden tilanne Keski-Pohjanmaan kunnissa ja Soiten hyvinvointialueella

Keski-Pohjanmaalla Soiten hyvinvointialueella kuntien nimetyt hyvinvointikoordinaattorit kokoontuvat säännöllisesti eri puolilla aluetta Soiten hyvinvointitiimin kutsusta.

Soite ja kunnat ovat neuvotelleet ja sopineet hyvinvointisopimuksen, jossa linjataan vuosittain painopistealueet, rajapinnalla olevaa ehkäisevää työtä sekä yhteistä viestintää hyvinvoinnin eri osa-alueilla. Jokaisesta kunnasta löytyy tällä hetkellä nimetty koordinaattori sekä Ehkäisevän päihdetyön että lähisuhdeväkivallan yhteyshenkilö.

Tiivistäen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet on saatu päättyvän valtuustokauden aikana kohtuullisen hyvään kuntoon sekä Soiteessa että alueen kunnissa ja yhteistyö toimii vastinparien löytyttyä.

4. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosa eli HYTE-kerroin

Kunnille on otettu vuoden 2023 alusta käyttöön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin. HYTE-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Tällä halutaan varmistaa kuntien aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi myös sote-uudistuksen jälkeen.

Kuntien palkitseminen vaikuttavasta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä on tärkeää, koska hyvinvoiva väestö on elinvoimaisen kunnan ja hyvinvointialueen edellytys. Lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten kasvun hillitseminen vaatii, että hyvinvointia ja terveyttä edistetään laajalti ihmisten arkiympäristöissä. Edellytyksiä väestön hyvinvoinnille ja terveydelle luovat koulutus, liikunta-, ruoka- ja kulttuuripalvelut, kaavoitus, liikennejärjestelyt sekä monet muut kunnan tehtävät. Lisäosan suuruus määräytyy kahdenlaisten indikaattorien perusteella: toimintaa kuvaavista prosessi-indikaattoreista ja tuloksia kuvaavista tulosindikaattoreista. Indikaattorien soveltuvuus arvioidaan määraajoin, eivätkä ne tule olemaan aina samoja.

Kuntien ja hyvinvointialueen HYTE-koordinaattorit laativat lokakuussa 2024 alueen yhteisen kannanoton kunnan ja hyvinvointialueen valtuutetuille. Kirjelmässä rohkaistaan kuntia käyttämään HYTE-rahaa perustoiminnan lisäksi ennaltaehkäisevän toiminnan kehittämiseen erityisesti lasten ja nuorten ja ikääntyneiden keskuudessa.

Perhon hyvinvointikerroin oli vuosina 2023: 0,74 ja hyte-kertoimen kautta kunta sai yleiskatteellista rahoitusta 37 248 €, vuonna 2024 kerroin oli 0,62 ja rahoitusta tuli 31 713 €. Vuodelle 2025 kerroin on 0,69 ja rahoitusta saadaan 35 530 euroa.

Keski-Pohjanmaan alueen kuntien keskiarvo vuodelta 2024 oli 0,82 ja vuoden 2025 0,78. Kolmen kärki Soiten alueen kunnista 2024: Kokkola 1,09 ; Kannus 1,02 ja Toholampi 0,9.

Lähde: THL, Hyte-kerroin – kannustin kunnille

5. Perhon hyvinvointisuunnitelman painopistealueet vv. 2022 - 2024 ja niiden toteutuminen

Laaja hyvinvointikertomus tarkastelee monipuolisesti kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden tilaa kyseisenä ajanjaksona sekä kunnan hyvinvoinnin edistämisen toimia eri toimialoilla. Tarkastelussa on myös aikaisemman hyvinvointisuunnitelman (2022–2024) tavoitteiden toteutumista.

5.1. Kestävä kuntatalous

Tasapainoista ja vastuullista taloutta pidetään kaikkien toimijoiden yhteisenä ja ensisijaisena tavoitteena. Tämä tapahtuu välttämällä velkataakan kasvua, ideoimalla ja ottamalla käyttöön kustannustehokkaita toimitapoja sekä pitkäjänteisillä ja ennakoivilla investointipäätöksillä. Toiminnan kehittämisessä hyödynnetään erilaisia kehittämisavustuksia ja -verkostoja. Talouden ja investointien suunnittelussa hyödynnetään tarvittaessa ulkopuolisia asiantuntijoita.

Kolme keskeistä toimenpidettä hyvinvoinnin edistämistyössä 2023-2024

1. Mallinnetaan kustannustehokkaita ja kuntalaisia osallistavia ja aktivoivia yhteistyömalleja tapahtumissa ja palvelujen tuottamisessa
2. Hyödynnetään AVI:n/valtion hankeavustuksia hyvinvoinnin laaja-alaiseen kehittämistyöhön
3. Vähennetään kuntatyönantajan elintapasairauksista johtuvia sairaspöissaolopäiviä

Mittarit toimenpiteille:

1. Ympäristön, viihtyvyyden ja liikuntaolosuhteiden kehittämiseen tähtäävien laatu ja toimintamallien määrä
Toteutunut: ulkoilualueiden hoidon talkooyhteistyösopimukset (8 kpl) ja Perhoviikon tapahtumien toteutuksessa (14 toimijaa – 28 tapahtumaa) sekä elinkaaripuiston suunnittelussa (kuntalaiskysely – 100 vastausta)
2. HYTE-kerroin alueen kuntien TOP-3:ssa sekä kehittämishankkeiden kpl) määrä sekä AVI:n myöntämät avustukset hyvinvoinnin kehittämiseen
Ei ole toteutunut: Perho HYTE-kerroin sijoitus Soiten alueella 6.
Toteutunut: Perheliikunta -hankkeet 2023-2025 ja Harrastamisen Suomen malli 2023-24 ja 2024-25.
3. Sairaspäivätilastojen seuraaminen
Toteutunut: sairaspöissaolopäivät per työntekijä (kuntatyönantaja) vähentyneet 19,1 (-21) => 22,1 (-22) => 15,0 (-23) => 13,0 (-24)

5.2. Asukasmäärän kehittyminen

Asuinpaikkojen monipuolista tarjontaa pyritään kasvattamaan taloudellisesti järkevillä investoinneilla eri väestöryhmät (opiskelijat, perheelliset ja iäkkäät) huomioiden. Tiedottamista vapaana olevista asunnoista tehostetaan ja vuokrahinnat määritellään kilpailukykyisiksi. Tavoitellaan erityisesti paluumuuttajia ja niitä, jotka haluavat työllistyä paikallisiin yrityksiin.

Toisen asteen koulutusmahdollisuuksia laajennetaan alueellisessa yhteistyössä ja ratkaisut korkeakouluasteisen opiskelun helpottamiseksi ja kummankin koulutusasteen tutkintojen samanaikainen suorittaminen nostetaan esille. Lukioon vetovoimaisuutta kasvatetaan uuden kampuksen tekemisellä houkuttelevaksi opiskelupaikaksi. Vetovoimatekijöitä

määriteltäessä hyödynnetään nuorten toiveita ja näkemyksiä

Kunnan vetovoimaisuutta ja elinvoimaisuutta parannetaan aktiivisen kuntaviestinnän kehittämisellä ja suunnittelulla, joka sisältää kunnan visuaalisen ilmeen uudistamisen. Viestintä tuo esille kunnan mahdollisuudet ja vahvuudet sekä saavutetun menestyksen.

Kolme keskeisintä toimenpidettä hyvinvoinnin edistämistyössä 2023-2024

1. Kunnan ja yksityisten tonttitarjonta vahvemmin esille kuntamarkkinoinnissa
2. Tuetaan lapsiperheiden hyvinvointia kokonaisuutena: päiväkodit ja koulut
3. Kunnan mielikuva- / brändimarkkinointi – laadukkaat palvelut, työpaikat ja luonto lähellä sekä tapahtuma- ja aktiviteettitarjonta

Mittarit toimenpiteille:

1. Kunnan ja yksityisten tonttitarjonta
2. Syntyvyystilastot
3. Asukasmäärän vähenemisen pysäyttäminen, väestötilastot

Toteutunut: 1. Koti Perhoon -tonttikampanja ja Kotikuntana Perho -bonus kampanja 2024 => Yksityisten tonttitarjontaa ei ole kootusti mainostettu.
2.-3. Väestö- ja syntyvyystilasto

Vuosi	2017	2020	2021	2022	2023	2024
Asukasmäärä	2860	2757	2676	2653	2578	2591
Muutos		- 103	- 81	- 23	- 75	+ 13
Syntyneet vauvat		29	34	30	22	30*

Lähde: Tilastokeskus, * Soiten ennakkotieto

5.3. Työllisyys ja työttömyys

Työpaikkoja- ja työharjoittelupaikkoja lisätään yhteistyössä paikallisten yritysten kanssa tukemalla niiden toimintaa. Lisäksi molemminpuolista viestintää koskien työllistämismahdollisuuksia, lisätään ja kehitetään.

Etätyöskentelypisteiden tarjontaa lisätään ja työskentelypisteille asetetaan kilpailukykyiset vuokrahinnat.

Tartutaan valtion tukemien hankkeiden kautta mahdollisuuksiin tarjota määräaikaista työtä sitä tarvitseville ja tuodaan esille erilaisia koulutusmahdollisuuksia työllistymisen parantamiseksi.

Kolme keskeisintä toimenpidettä hyvinvoinnin edistämistyössä 2023-2024

1. Yritysmuutos: avoimista työpaikoista ja harjoittelupaikoista viestiminen ja kesätyöllistämistuki yrityksille
2. Etsivä aikuistyö, kuntouttava työtoiminta
3. ”Etätyöhotellin” aktiivinen markkinointi somessa ja kuntaviestinnässä

Mittarit toimenpiteille:

1. Avoimien työpaikkojen ja harjoittelupaikkojen määrä
2. Kesätyöllistämispaidat nuorille – yritysten ja yhdistysten kanssa
3. ”Etätyöhotellin” käyttömäärät

Toteutunut:

1. Työpaikkaomavaraisuus 94,5 %, Keski-Pohjanmaan ka. 101,5, kuntavertailu Kyyjärvi 106,1, Vimpeli 90,4 ja Veteli 84,0.
2. Kesätyöllistämispaidat kunnassa 2023 ja 2024 yhteensä 14 kesätyöpaikkaa ja kesätyötukea maksettiin yrityksille 2023 34 nuoresta ja 2024 24 nuoresta (kustannukset 10.413 eur)
3. Käyttö vähäistä tarjonnasta ja markkinoinnista huolimatta (arvio n. 1 krt/kk).

5.4. Kuntalaisten terveys ja hyvinvointi

Kunta ja sen työntekijät, kuntalaiset ja kansalaissektorin toimijat osallistuvat yhteistyössä viihtyvyyden parantamiseen toteuttamalla toivottuja tapahtumia. Ympäristön viihtyvyyttä kohennetaan yhteisillä talkoilla.

Ihmisten henkisestä- ja fyysisestä hyvinvoinnista pyritään huolehtimaan mielenterveys- ja hyvinvointipalveluiden saavutettavuuden tukemisella, sekä monipuolisempien harrastus- ja vapaa-ajantoiminnan mahdollistamisella eri ikäluokille yhteistyössä kansalaissektorin toimijoiden kanssa.

Ehkäisevän päihdetyön tehostamisen suunnitteluun ja käytännön toteuttamiseen otetaan mukaan vapaaehtoisia kokemusasiantuntijoita, sekä muita mahdollisia uusia yhteistyökumppaneita.

Positiivissävyyteistä viestintää lisätään kaikille kunnan somealustoille ja muille viestintäkanaville tulevaisuuteen paremmin luottavan kuntakuvan saavuttamiseksi. Työhyvinvoinnin haasteet kartoitetaan kehityskeskusteluissa, joissa löydetään myös yhdessä tarvittavat toimenpiteet työssäjaksamisen tukemiseksi.

Kunnan viestinnässä tuodaan esille valtakunnallisia ravitsemussuosituksia sekä liikkumissuosituksia.

Ravitsemussuositukset: Valtion ravitsemusneuvottelukunta (VRN) julkaisee suomalaiset ravitsemus- ja ruokasuositukset yhdessä kulloisessakin suosituksessa mukana olevan asiantuntijaryhmän kanssa. Suomalaiset ravitsemussuositukset pohjautuvat pohjoismaisiin ravitsemussuosituksiin. Linkki:

[Ravitsemussuositukset - THL](#)

Toteutunut: Ravitsemustyöryhmä aloittanut 1.11.2022, koordinointi on Soitella.

Tavoitteita: alueen terveellisten elintapojen edistäminen, ravitsemusta koskevan viestinnän edistäminen sekä tukea kuntien ja hyvinvointialueen ravitsemuksen edistämistä.

Mukana Soiten hyvinvointi alueen kunnista Veteli, Kaustinen, Kokkola, Kannus, Perho, Toholampi, Halsua ja Lestijärvi sekä Maa- ja kotitalousnaiset, Martat, Sydänyhdistys, Diabetesyhdistys, Perhosta mukana siivous- ja ravitsemispäällikkö.

Liikkumissuositukset:

UKK-instituutin kokoamat tutkimustietoon perustuvat eri väestöryhmien liikkumisen suositukset kiteyttävät terveyden kannalta tarvittavan viikoittaisen liikkumisen määrän ja antavat esimerkkejä liikkumisen muodoista. Suosituksia voidaan hyödyntää myös rakennettaessa aktiivisempaa koulupäivää ja työpäivää sekä pohdittaessa, millaista arjen tulisi olla erilaisissa hoivapalveluissa. Lisäksi suosituksia voidaan hyödyntää yhdyskuntasuunnittelussa, rakentamisessa ja sisustamisessa, kun mietitään, miten rakennettu ympäristömme vaikuttaa arjen aktiivisuuteemme.

Linkki: [Liikkumisen suositukset - UKK-instituutti \(ukkinstituutti.fi\)](https://ukkinstituutti.fi)

Kolme keskeisintä toimenpidettä hyvinvoinnin edistämistyössä 2023-2024

1. Työhyvinvointiin panostaminen
2. Yhteisöjen toiminnan tukeminen – yksinäisyyden kokemusten vähentäminen
3. Sairauspoissaoloihin vaikuttaminen

Mittarit toimenpiteille:

1. Koettu työtyytyväisyys parantunut
 2. Mielenterveyden hyvinvointi-indikaattorien tulokset - hyvinvointikertomus
 3. Sairauspoissaolopäivien väheneminen
- Toteutunut:** 1. työterveyspalvelut, työsuhde-edut mm. Smartum 100 eur/vuosi, mahdollisuus liikkumiseen työajalla 6 min/päivä 2023, työhyvinvointikysely toteutettu työntekijöille 2024
2. Yhteisöjä avustettu vuosina 2022 -2024: 12.500 €(-22), 14 725 €(-23), 7.500 €(-24)
Yhteistyö seurakunnan kanssa ikäihmisten avoimet kohtaustapahtumat, laadittu Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelma 2023-2025 (Soiten kanssa)
 3. Kuntatyönantajan osalta myönteistä kehitystä 22 pv (2022) => 13 (2024)

5.5. Lapset, nuoret ja perheet

Koulunuorisotyötä kehitetään aktiivisesti ja pyritään mahdollistamaan monipuolisesti kattavammaksi, jotta lasten- ja nuorten osallisuuden kokemus paranisi. Harrastamisen Suomen malli pyritään ottamaan kouluille käyttöön, jotta voitaisiin mahdollistaa lasten ja nuorten kaverisuhteiden syntymistä, sekä harrastamista

Perheiden sujuvaa arkea tuetaan tuomalla esille hyvinvointialueen ja muiden lähialueiden hyvinvointityötä tekevien koulutustarjontaa, vertaistukitoimintaa ja miettimällä yhteistyössä näiden toimijoiden kanssa mahdollisuuksia anonyymiin osallistumiseen leimaantumisen välttämiseksi.

Kolme keskeisintä toimenpidettä hyvinvoinnin edistämistyössä 2023-2024

1. Harrastamisen Suomen mallin toteutus Perhossa 2023-26
2. Harrastusryhmien rekrytointi ja vetäjäkoulutus
3. Nuorten mielenterveyspalvelujen saatavuuden varmistaminen – Nuopparitoiminnan kehittäminen

Mittarit toimenpiteille:

1. Syntyneet uudet harrastusryhmät koulupäivän yhteyteen
2. Harrastusryhmien määrät ja koulutetut vetäjät
3. Häiriökäyttäytymisen väheneminen nuorten keskuudessa

Toteutunut: 1. HSM-kerhoja toteutettu lukuvuosina 2023-24 ja 2024 -25, haussa 2025-26 uusia kerhotoimintoja syntynyt koulupäivän jälkeen, ympärivuotisia 5 Yhteensä 20 kerhoa, osallistujia 692, 304,5 tuntia, lukuvuonna 2023-24

2. Metsämörri-koulutus -23, Jari Sinkkosen vierailu 11/23 ja Lasten Liike & Jonot mataliksi -koulutus -24.
3. Nuopparitoimintaa vahvistettu: järjestyssäännöt, uusia tuntivalvoja rekrytoitu, yhteispalaverit ja linjaukset valvojen kanssa ja nuopparitoiminnan pitkäjänteinen suunnittelu.
Häiriökäyttäytyminen mm. liikenteessä ei ole vähentynyt.

5.6. Ikäihmiset

Ikääntyneiden terveydestä pidetään huolta mahdollistamalla heille monipuolisemmin liikunta- ja ravitsemusneuvontaa, sekä kannustamalla uusilla tempauksilla ja tapahtumilla myös heitä harrastamaan monipuolisemmin liikuntaa.

Ikääntyneiden kohtaamista eri tiloissa ja tapahtumissa lisätään ja heille tarjotaan apua ja opastusta digitaalisten palveluiden käyttöönotossa, jotta he eivät syrjäytyisi tarvittavista palveluista ja muusta toiminnasta.

Kolme keskeisintä toimenpidettä hyvinvoinnin edistämistyössä 2023-2024

1. Suunnitellaan ja toteutetaan matalankynnyksen senioripuisto Jalmiinakodin ja päiväkodin alueelle/lähettyville
2. Senioreiden liikuntaryhmien vetäjäkoulutus
3. Senioreiden aktivointi perheliikuntaan

Mittarit toimenpiteille:

1. Seniori-/leikkipuiston toteutus ja käyttöönotto
2. Aktiivisten senioreiden/kotona-asuvien määrät
3. Erityisliikunta-, kuntosali- ja Kaikukorttien käyttömäärät

Toteutunut:

1. Toteutumassa Pappilanniemeen (pohjatyöt tehty 2024)
2. Senioreiden kuntosalikurssi 3/2023, senioreiden kuntosalivuorot
Liikuntaneuvonta-hanke käynnistynyt 2024 elokuussa, neuvontaa 1 pv/vko Perhossa.
Ikääntyvien hyvinvointisuunnitelma 2023-25 yhdessä Eläkeliitto ja seurakunta.
3. Kaikukortti 2023 => (16 hlölle), Erityisliikuntakortti 2024 (11 hlölle) =>
kuntosalin kävijämäärät ja maksutulot kasvaneet (7000 kävijää/2024 +
koululaisryhmät)

5.7. Ympäristö ja viihtyvyys

Ympäristö ja luonnon tila vaikuttavat ihmisen mieleen ja koettuun hyvinvointiin.

Kun luonto ja ympäristö voivat hyvin, siellä oleskelevien ihmisten hyvinvointi lisääntyy.

Perhon luonto on rauhoittava ja virkistävä: se antaa aistimuksia, esteettisiä elämyksiä ja saa liikkumaan. Moni ulkoilu- ja luontoharrastus ylläpitää ihmissuhteita, mutta luonnossa voi halutessaan myös vetäytyä omaan rauhaan.

Kolme keskeisintä toimenpidettä hyvinvoinnin edistämistyössä 2023-2024

1. Asuin- ja lähiympäristön sekä luonnon kunnosta ja siisteydestä huolehtiminen
2. Keväisten siivoustalkoiden järjestäminen kylittäin – kylien ja kyläläisten aktivointi
3. Perhon kaunein kyläkilpailu/kaunein piha-kilpailun järjestäminen

Mittarit toimenpiteille:

1. Seniori-/leikkipuiston toteutus ja käyttöönotto
2. Siivoushaasteeseen osallistuvien kylien määrät
3. Kaunein kylä ja -piha palkintojen julkistus ja viestintä

Toteutunut:

1. Eurooppanuorten ja kunnan Our Common Path -hanke 2023 ja 2024 yhteistyö kylien kanssa. Elinkaaripuiston pohjatyöt tehty 2024, muu toteutus siirtyy myöhemmäksi.
2. Osa kylistä toteuttanut siivoushaasteen. Tulossa Möttösen kyläyhdistyksen haaste 8.5.
3. Ei ole toteutunut.

6. Perhon hyvinvoinnin tila - Hyte -mittariston indikaattorit Perho - Keski-Pohjanmaa - Suomi

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) ylläpitämä TEAvisari on työväline ja mittaristo kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen, eli hytetyön, arviointiin. Se koostuu eri aihealueista, joita ovat kuntajohto, koulutus, liikunta, kulttuuri ja perusterveydenhuolto. Osa tiedoista kerätään suoraan rekisteritiedoista ja loppuihin THL toteuttaa tiedonkeruuta muun muassa kuntiin lähetettävillä kyselyillä ja haastatteluilla.

Hyte-työn tärkeys kunnissa korostuu jatkossa kun vuoden 2023 alusta alkaen, kun kunnille maksettiin ensimmäistä kertaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa, eli tuttavallisemmin HYTE-kerroin. HYTE-kertoimen tarkoituksena on kannustaa kuntia edistämään asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä, ja hytetyön prosesseja mittaavat indikaattorit haetaan suoraan TEAvisarista. Kunnan HYTE-kertoimen, asukasmäärän ja vuosittain määräytyvän perushinnan perusteella kunnille jaetaan lisäosa valtionosuuteensa.

Valitettavasti kaikista indikaattoreista ei vielä saatu tuoreimpia vuoden 2024 tilastotietoja. Suuntaa antavia tietoja toki löytyy vuosien 2021-2023 tilastoista ja indikaattoreista.

Linkki valtakunnallisiin, alueellisiin ja kuntakohtaisiin Hyte-mittariston tietoihin:

<https://eur03.safelinks.protection.outlook.com/?url=https%3A%2F%2Ftinyurl.com%2FSoiteHYTE&data=05%7C02%7CChenri.nevalainen%40soite.fi%7C68b53c4aa239412b202708dd184781a2%7C3b889939fd64a44a176850e5321a080%7C0%7C0%7C638693417628361754%7CUnknown%7CTWFpbGZsb3d8eyJFbXB0eU1hcGkiOnRydWUsIlYiOiIwLjAuMDAwMCIsIlAiOiJXaW4zMtIsIklFOlJoiTWFpbCIsIlldUljoyfQ%3D%3D%7C0%7C%7C%7C&sdata=2MYm5U6pnOv1qzgTER7iHOKpStH0jF0Zi67d611vEeU%3D&reserved=0>

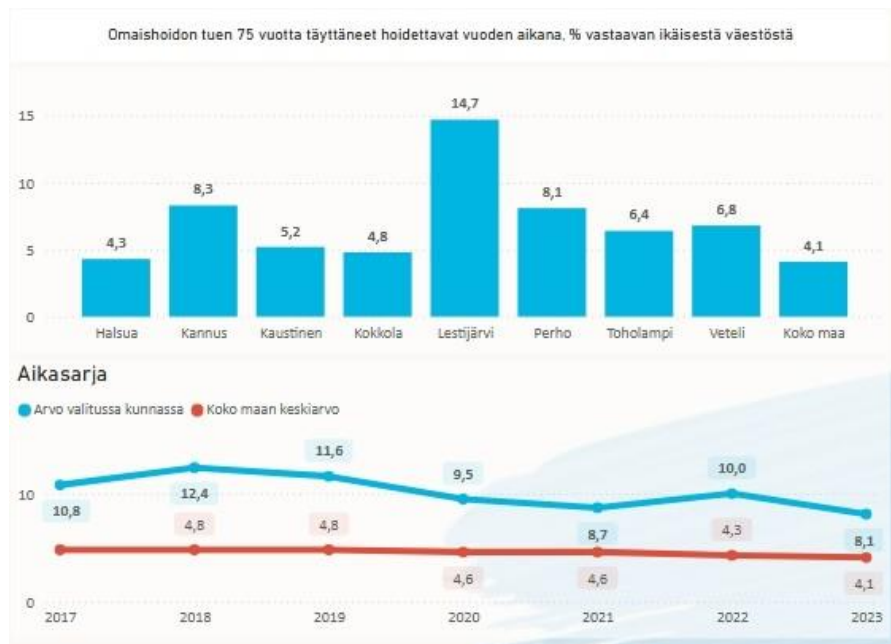
6.1. Elinolot

Elinolojen indikaattoritietojen vertailua – Perho – Keski-Pohjanmaa -Suomi.

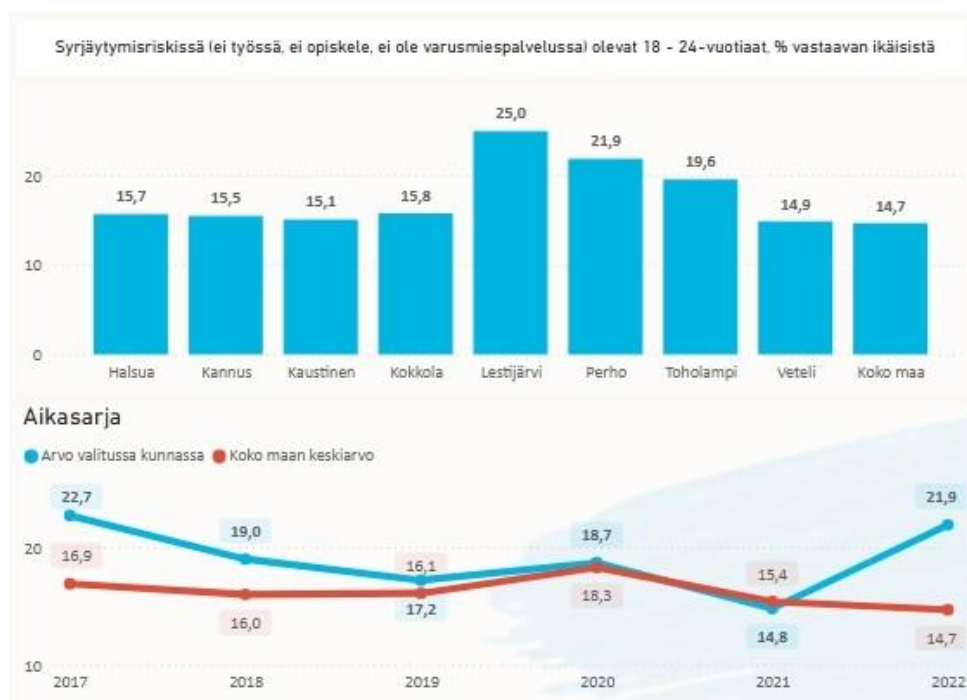
Linkki: [Microsoft Power BI](#)

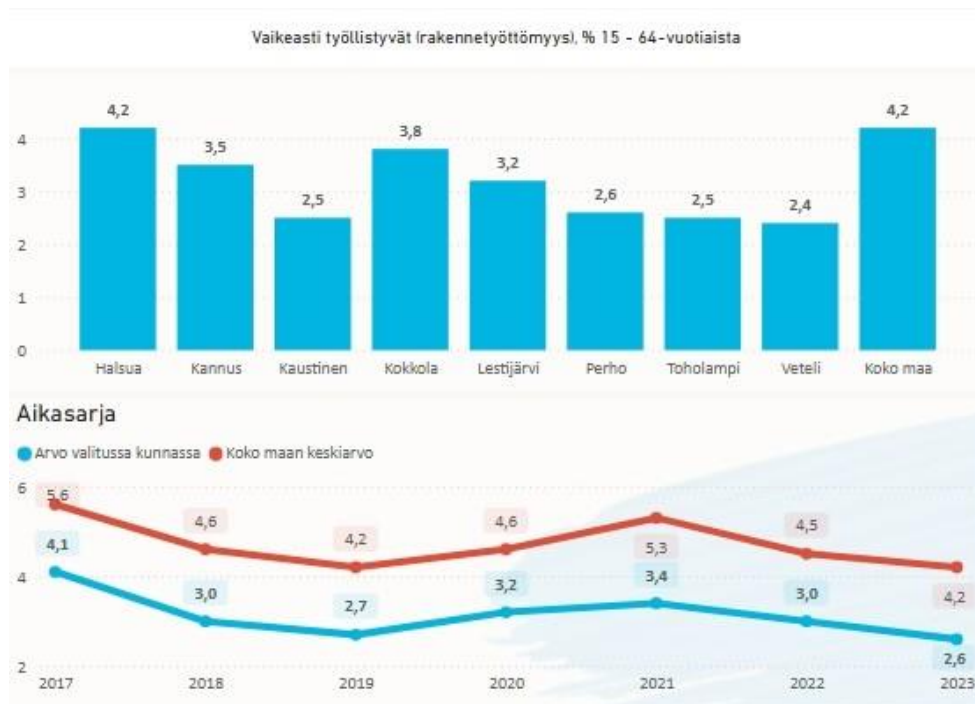
Kuva 1: Ahtaasti asuvia lapsiasuntokuntia on Perhossa selvästi enemmän (47,8 %) kuin lähikunnissa ja koko maassa keskimäärin (28,0 %).

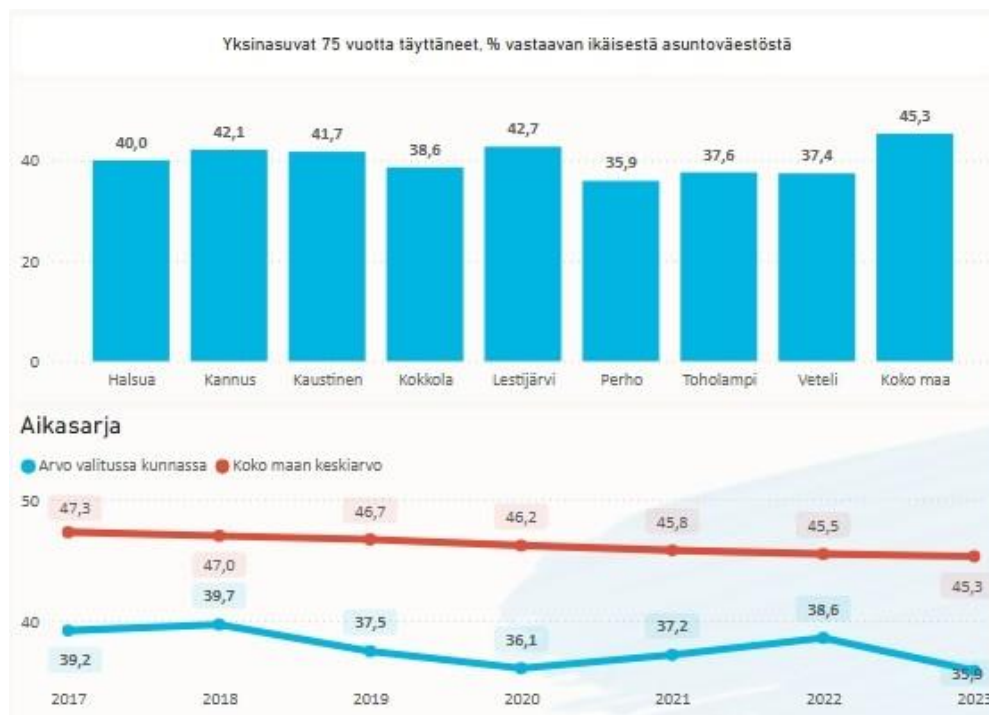
Kuva 2: Omaishoidon tukea saavien 75-vuotta täyttäneiden osuus on Perhossa (8,1 %) kaksi kertaa yleisempää kuin maassa keskimäärin (4,1%) saman ikäisestä väestöstä.

Kuva 3: Perhon nuorista aikuisista (18-24-vuotiaat) syrjäytymisriskissä on joka viides nuori. Luku on lievästi korkeampi kuin alueella keskimäärin mutta merkittävästi korkeampi kuin koko Suomessa (14,7%). Iso muutos tapahtunut 2021 - 2022.

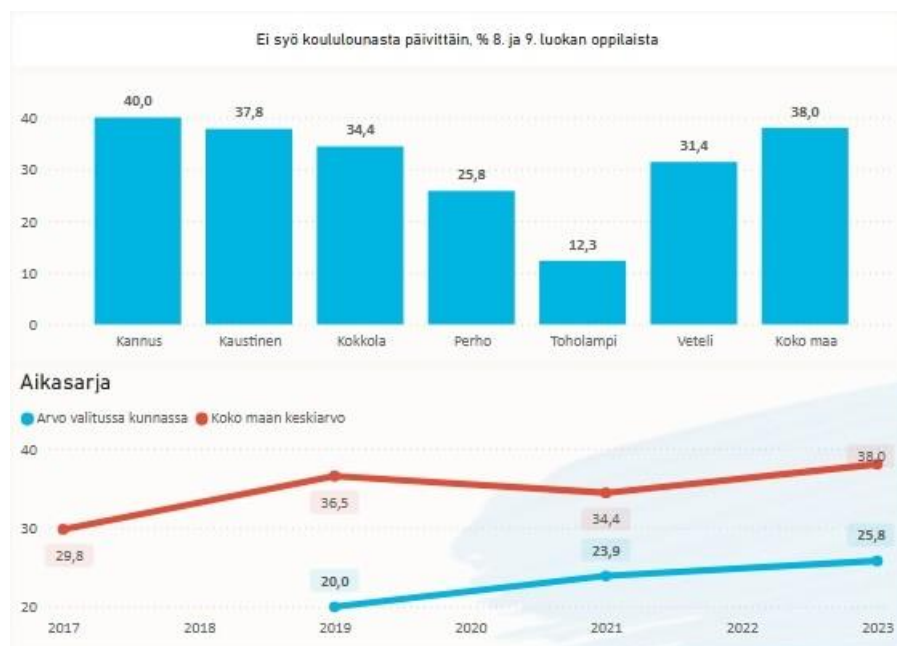
Kuva 4: Vaikeasti työllistytvien osuus Perhon työikäisistä väestöstä (2,6 %) on huomattavasti matalampi kuin maassa keskimäärin (4,2 %).

Kuva 5: Yksinasuvien osuus 75-vuotta täyttäneistä Perhossa (35,9 %) on matalampi kuin Suomessa (45,3 %) ja alueella keskimäärin.

6.2. Elintavat

Elinolojen indikaattoritietojen vertailua – Perho – Keski-Pohjanmaa -Suomi. Kts.linkki.
[Microsoft Power BI](#)

Kuva 6. Perholaisista 8.- ja 9.-luokkalaisista neljännes (25,8 %) jättää koululounaan syömättä. Tulos on lähialueen kuntiin ja valtakunnallisiin tuloksiin (38 %) verrattuna parempi.

6.3. Elämänlaatu

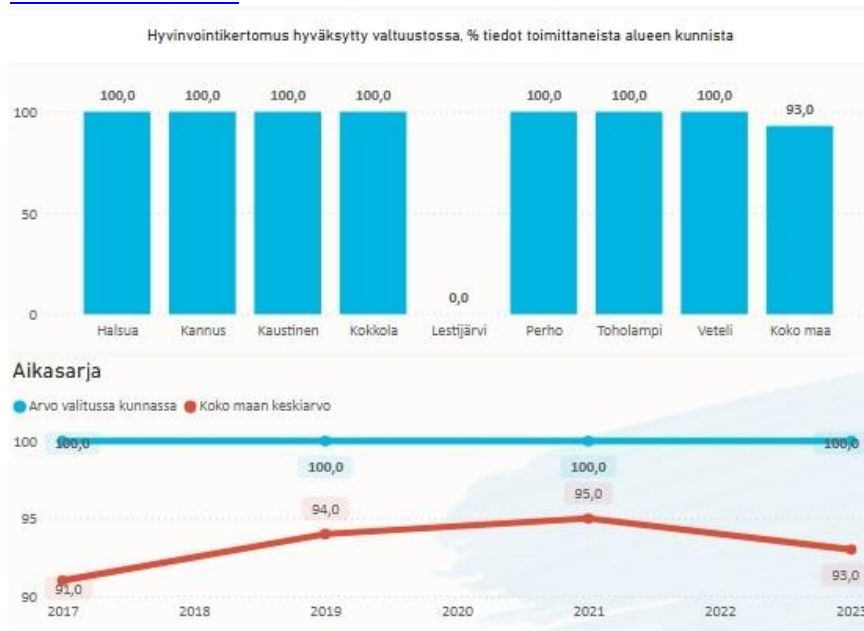
Elinolojen indikaattoritietojen vertailua – Perho – Keski-Pohjanmaa -Suomi. Kts.linkki.
[Microsoft Power BI](#)

Kuva 7: Perhossa lapsiperheistä kotipalvelua käyttää 7.7 %:a kun koko maan keskiarvo on 2,2 %:a.

6.4. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet alueella ja alueen kunnissa

Elinolojen indikaattoritietojen vertailua – Perho – Keski-Pohjanmaa -Suomi. Kts.linkki.
[Microsoft Power BI](#)

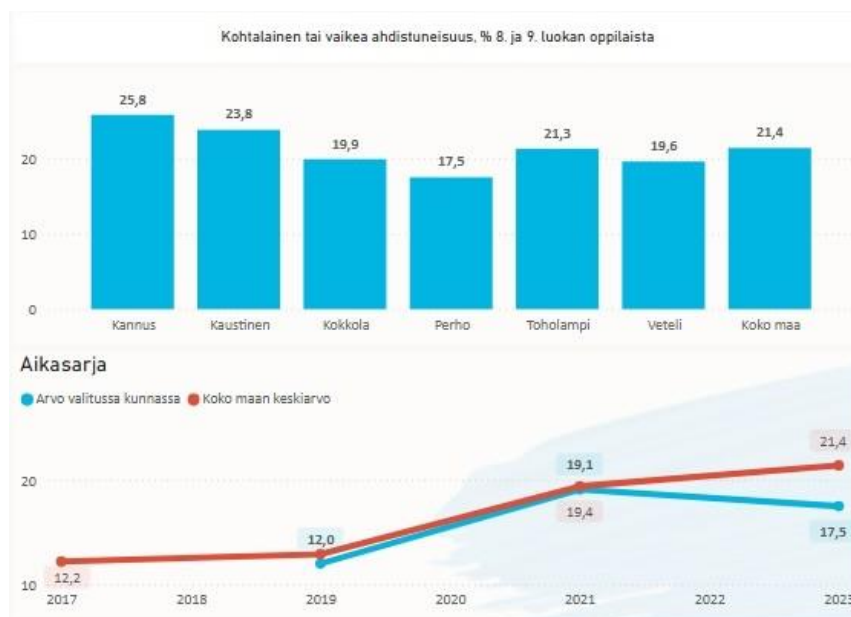

Kuva 8 : Perhon kunnanvaltuusto on hyväksynyt laajan hyvinvointikertomuksen vuosilta 2019 -2021 ja hyvinvointisuunnitelman vuosille 2022 -2024 kunnanvaltuustossa.

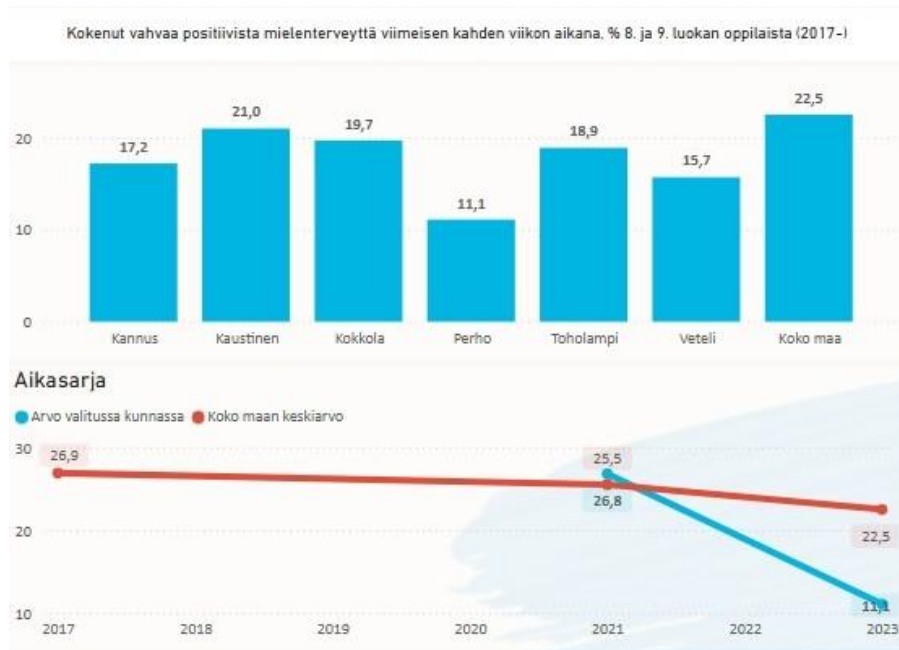
Lisäksi Soiten ja kuntien välillä toimii noin kerran kuussa kokoontuva hyvinvointikoordinaattoreiden verkosto. Kuntien ja Soiten välille on neuvoteltu vuosittain tarkistettava hyvinvointisopimus yhteisistä painopistealueista ja viestinnästä.

6.5. Mielenterveys

Elinolojen indikaattoritietojen vertailua – Perho – Keski-Pohjanmaa -Suomi. Kts.linkki.
[Microsoft Power BI](#)

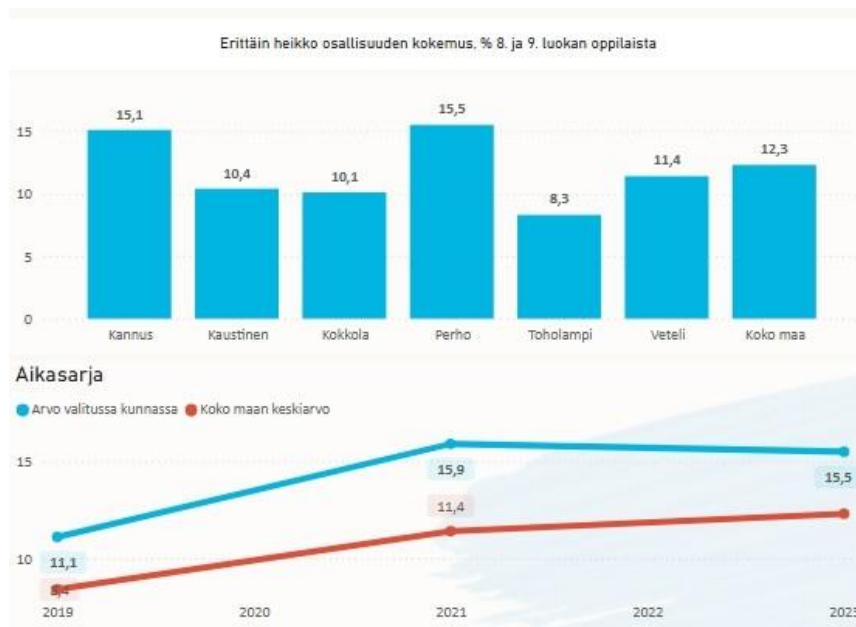
Kuva 9: Perhon nuoret (8. ja 9.luokkalaiset) ovat kokeneet kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta (17,5 %), mikä on alle koko maan (21,4 %) ja alueen kuntien keskiarvojen.

Kuva 10: Perholaisista 8. ja 9. luokkalaisista oppilaista 11,1% on kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä, mikä on selvästi koko maan (22,5 %) ja lähikuntien keskiarvoja matalampi.

6.6. Osallisuus

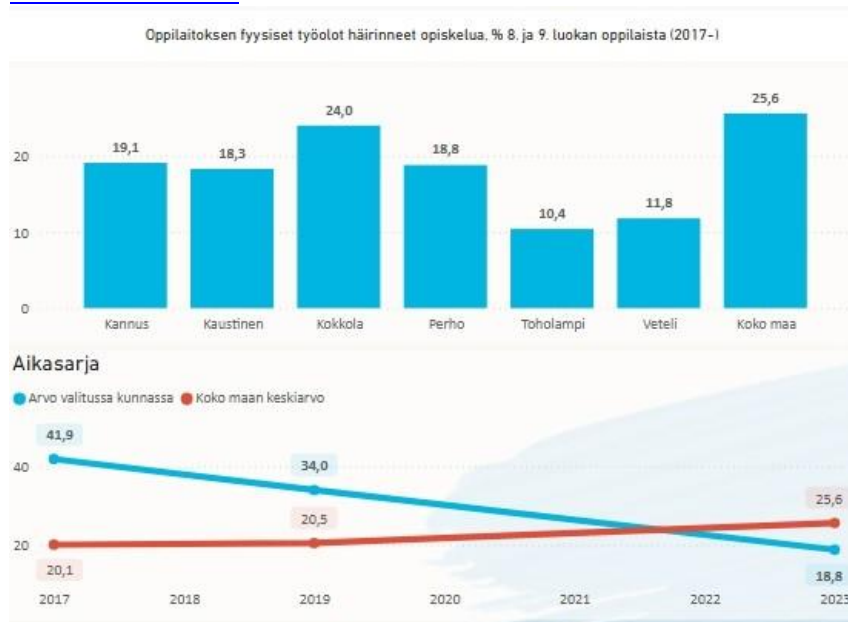
Elinolojen indikaattoritietojen vertailua – Perho – Keski-Pohjanmaa -Suomi. Kts.linkki.
[Microsoft Power BI](#)

Kuva 11: Perholaisista nuorista (8. ja 9. lk) lähes joka kuudes (15,5%) kokee heikkoa osallisuuden tunnetta, mikä on lähikuntiin ja koko Suomeen verrattuna jonkin verran korkeampi lukema.

6.7. Sivistys-, kulttuuri- ja tekninen toimi

Elinolojen indikaattoritietojen vertailua – Perho – Keski-Pohjanmaa -Suomi. Kts.linkki.
[Microsoft Power BI](#)

Kuva 12: Perhossa koululaisten opiskeluun liittyvät fyysiset tilat eivät näytä häirinneen koulunkäyntiä kuin alle viidenneksellä (18,8 %), mikä on valtakunnallisia vertailulukuja (25,6 %) alhaisempi.

6.8. Sosiaali- ja terveystoimi

Elinolojen indikaattoritietojen vertailua – Perho – Keski-Pohjanmaa -Suomi. Kts.linkki.
[Microsoft Power BI](#)

Kunta on madaltanut kulttuuriin ja liikuntaan osallistumiskynnystä ottamalla käyttöön vuonna 2023 Kaiku-kortin sekä vuoden 2024 keväällä erityisliikuntakortin (Huom. ei löytynyt indikaattoritiedoista).

Kuva 13: Perhossa terveystarkastusten toteutuminen (4. ja 5.-luokka) laadukkaasti näyttäisi muuttuneen huonompaan suuntaan vuoden 2019 jälkeen valtakunnalliseen keskiarvoon verrattuna. Indikaattori perustuu kysymykseen: miten seuraavat asiat toteutuivat tämän luokan aikana tehdyssä terveystarkastuksessa 1) puhuttiin minulle tärkeistä asioista, 2) mielipidettäni kuunneltiin, 3) puhuttiin kotiasioistani ja 4) uskalsin kertoa asioistani rehellisesti.

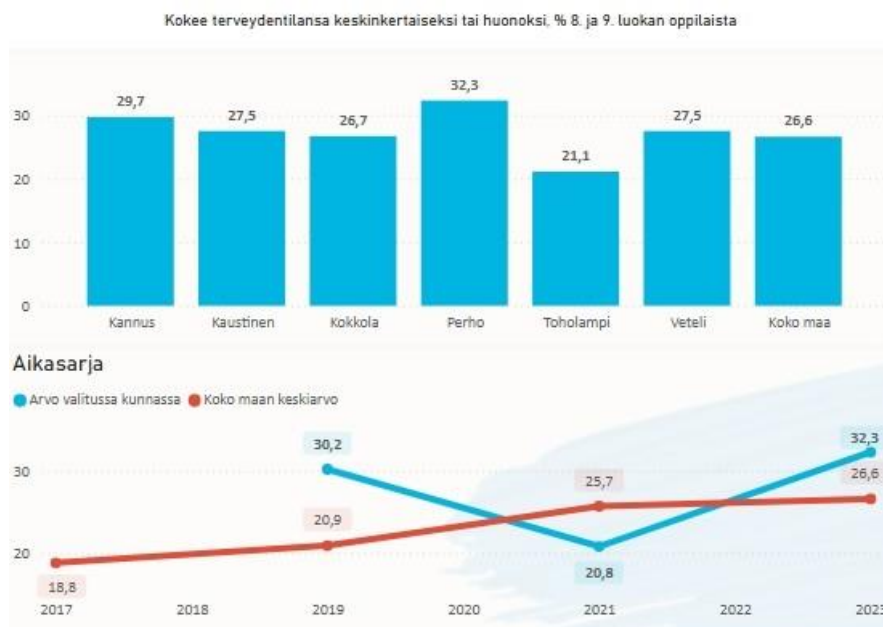

Kuva 14: Suun- ja hampaiden terveydenhoidossa perholaisilla lapsilla (12 vuotiaat) vain neljänneksellä on terveet hampaat kun valtakunnallinen keskiarvo on lähes 60 %:a. Myös lähialueen kuntiin verrattuna tervehampaiden 12-vuotiaiden osuus huomattavasti pienempi.

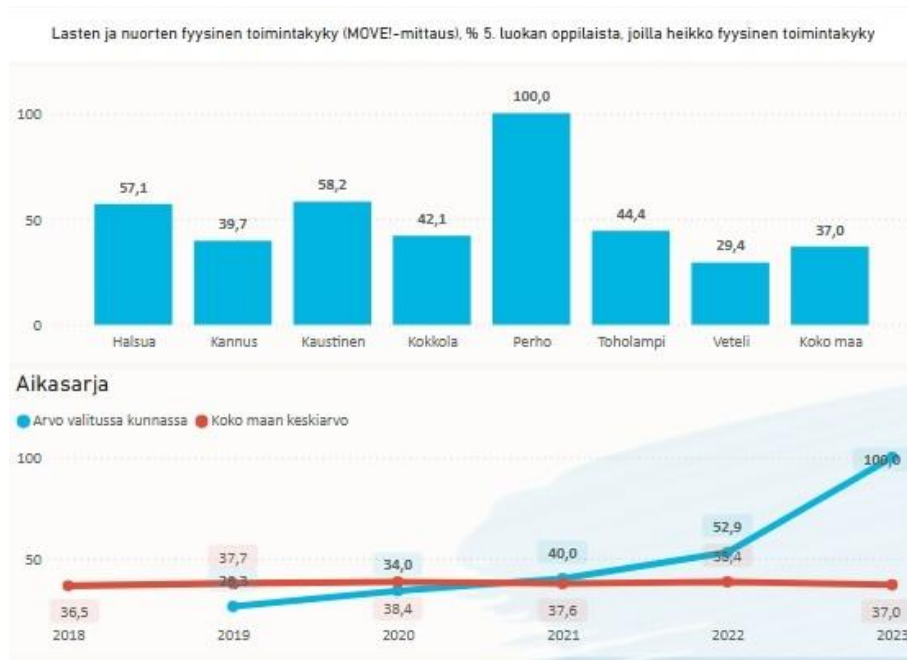
6.9. Terveystilanta

Elinolojen indikaattoritietojen vertailua – Perho – Keski-Pohjanmaa -Suomi. Kts.linkki.

[Microsoft Power BI](#)

Kuva 15: Perholaisista nuorista (8.-9.lk) kokee terveydentilansa keskimertaiseksi tai huonoksi jopa kolmannes ikäluokista (32,3 %), mikä on lähikuntien ja valtakunnallisiin vertailulukujen osalta (26,6 %) poikkeava.

Kuva 16: Keski-Pohjanmaan alue ja Perho erottuivat valtakunnallisesti Move-mittaustuloksissa maan huonoimpana alueena. Vuoden 2023 mittaaminen Perhon osalta epäonnistui ja osin siitä johtuen poikkeuksellisen heikko tulos. Syksyn 2024 mittauksessa Perhon tulos näyttää parantuneen, jolloin heikkokuntoisia oli 45,2 % 5. ja 8.luokan oppilaista, mikä on edelleen valtakunnallista keskiarvoa heikempi.

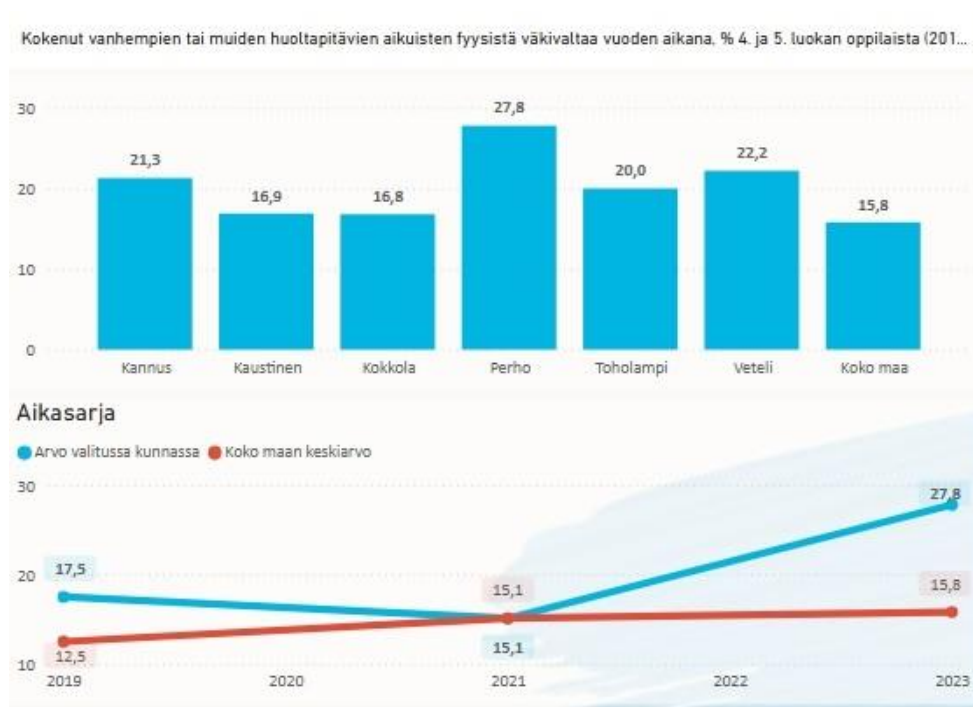
Kuva 17: Myönteistä: Perhossa klamydia -tartunnat (155/100t) ovat alueen sekä merkittävästi valtakunnallisia keskiarvoja alaisemmat (313/100t).

6.10. Turvallisuus

Elinolojen indikaattoritietojen vertailua – Perho – Keski-Pohjanmaa -Suomi. Kts.linkki.
[Microsoft Power BI](#)

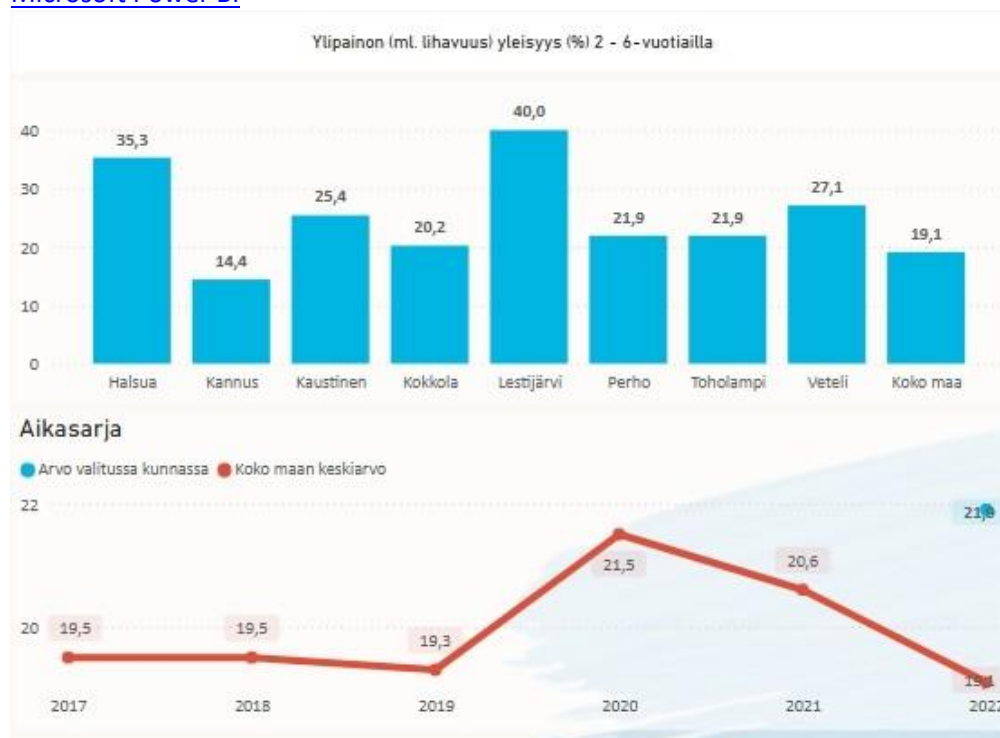
Kuva 18: Kaatumisista ja putoamisista johtuvat hoitojaksot ovat Perhossa (445,1) ikääntyneellä väestöllä koko maan keskiarvolukuihin(332,3) verrattuna huomattavasti suuremmat.

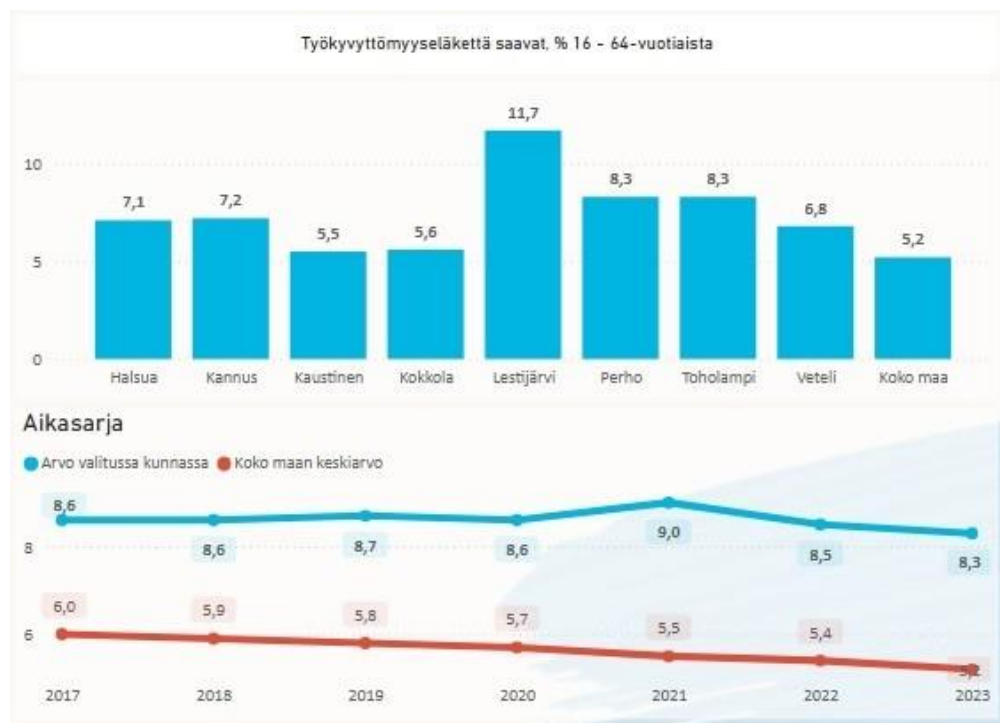
Kuva 19: Perheen sisäinen lähisuhdeväkivalta koetaan uhaksi Perhossa (27,8 %) selkeästi useamman lapsen kohdalla kuin lähialueen kunnissa tai maassa keskimäärin (15,8 %).

6.11. Työkyky

Elinolojen indikaattoritietojen vertailua – Perho – Keski-Pohjanmaa -Suomi. Kts.linkki.
[Microsoft Power BI](#)

Kuva 20: Perholaisista lapsista 2-6-vuotiaista lapsista ylipainoisia tai lihavia on 21,9 %, mikä luku on valtakunnan keskiarvoon verrattuna lievästi, vajaa kolme prosenttiyksikköä korkeampi.

Kuva 21: Perholaisista työikäisistä 8,3 % saa työkyvyttömyyseläkettä. Luku on hieman Keski-Pohjanmaan verrokkikuntien yläpuolella mutta valtakunnallista keskiarvoa 5,2 % jonkin verran yleisempää.

7. Muut perholaisten hyvinvointia tukevat suunnitelmat ja asiakirjat

Perhon kunnan kuntastrategia: Puheista tekoihin (2022–2030)

<https://perho.com/ajankohtaista/puheista-tekoihin-2022-2030/#:~:text=Perhon%20kunnan%20strategian%20E2%80%9DPuheista%20tekoihin%202022%20E2%80%93%202030%20E2%80%9D,toimintakulttuuria.%20T%C3%A4t%C3%A4%20kehitt%C3%A4mist%C3%A4%20halutaan%20tehd%C3%A4%20kuntalaisten%20kanssa%20yhteisty%C3%B6ss%C3%A4>

Perhon kunnan esiopetussuunnitelma (2024)

<https://peda.net/perho/opetussuunnitelmat/eo2/esiopetuksen-ops>

Perhon kunnan perusopetussuunnitelma (2024)

<https://peda.net/perho/opetussuunnitelmat/ol222>

Perhon lukion opetussuunnitelma (2019-20)

<https://peda.net/perho/opetussuunnitelmat/lop2>

Perhon kunnan varhaiskasvatussuunnitelma (2020)

<https://perho.com/wp-content/uploads/2020/12/Perhon-varhaiskasvatussuunnitelma-2020.pdf#:~:text=Varhaiskasvatussuunnitelma%20laaditaan%20suomen%20kielell%C3%A4%20s%C3%A4hk%C3%B6-seen%20tekstimuotoon%20lis%C3%A4ten%20siihen,on%20mahdollista%20tulostaa%20kyseiselt%C3%A4%20sivustolta%20konaan%20tai%20osittain>

Perhon kunnan kulttuurikasvatussuunnitelma (2022)

[Perhon kulttuurikasvatussuunnitelma 2022 -2025 - Adobe cloud storage](#)

<https://acrobat.adobe.com/link/review?uri=urn%3Aaid%3Aascds%3AUS%3Afb97939-3635-3cd0-9a59-754f19e69643>

Perhon kunnan oppilashuoltosuunnitelma (2016)

Perhon kunnan ja työterveyshuollon toimintasuunnitelma (2018)

Perhon kunnan yhdenvertaisuussuunnitelma (2022)

Alueelliset suunnitelmat -Soite:

”AIKAA LAPSELLE – Keski-Pohjanmaan kuntien ja Kruunupyyn kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma vuosille 2020 -2024

<https://soite.fi/palvelut-ja-yhteys/terveyden-ja-hyvinvoinnin-edistaminen/hyvinvointisuunnitelmat/lasten-ja-nuorten-hyvinvointisuunnitelma/#:~:text=Lasten%20ja%20nuorten%20hyvinvoinnin%20edist%C3%A4miseksi%20ja%20lastensuojelun%20i%C3%A4riest%C3%A4miseksi,johdetaan%20ja%20kehitet%C3%A4%20n%20lasten%20C%20nuorten%20ja%20perheid%C3%B6n%20hyvinvointity%C3%B6t%C3%A4>

Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelma – (Perho & Soite)

<https://soite.fi/palvelut-ja-yhteys/terveyden-ja-hyvinvoinnin-edistaminen/hyvinvointisuunnitelmat/ikaantyneiden-hyvinvointisuunnitelma/>

Keski-Pohjanmaan alueellinen hyvinvointikertomus 2022 ja hyvinvointisuunnitelma 2022-25

<https://soite.fi/palvelut-ja-yhteys/terveyden-ja-hyvinvoinnin-edistaminen/alueellinen-hyvinvointikertomus/#:~:text=T%C3%A4st%C3%A4%20muodostuu%20hyvinvointikertomus%20C%20jonka%20pohjalta%20on%20laadittu%20alueellinen,johtamisen%20ja%20koordinoinnin%20rakenteet%20yhteisty%C3%B6ss%C3%A4%20alueen%20kuntien%20kanssa>

Terveyden ja hyvinvointilaitoksen (THL) ravitsemussuosituks:

(<https://thl.fi/fi/web/elintavat-ja-ravitseminen/ravitseminen/ravitsemussuosituks>)

UKK-instituutin kokoamat Liikkumissuosituks eri väestöryhmille:

(<https://ukkinstituutti.fi/liikkuminen/liikkumisen-suositukset>)

8. Lähteet

Kuntaliitto: Kuntien ja hyvinvointialueiden tehtävät ja yhteistyö -diasetti (<https://www.kuntaliitto.fi/sosiaali-ja-terveysasiat/sote-uudistus-ja-kuntaliitto/sote-muutostuki/kuntien-ja-hyvinvointialueiden-yhteisty-ja-yhdyspinnat>)

Sote-uudistus.fi – Kunnat (<https://soteuudistus.fi/kunnat>)

Sote-uudistus.fi – Hyvinvointialueet (<https://soteuudistus.fi/hyvinvointialueet->)

THL: Hyte-kerroin – Kannustin kunnille (<https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/hyvinvointijohtaminen/hyvinvointijohtaminen-kunnassa/hyte-kerroin-kannustin-kunnille>)

THL: Hyte-kerroin kannustaa kuntia hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen
(<https://www.slideshare.net/THLfi/hytekerooin-kannustaa-kuntia-hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamiseen>)